

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยว ของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

The Development of Training Course for Increasing Competency in Tourism Management of Bannaidong members in Tha Yang District, Phetchaburi Province

โสภภาพร กล่ำสกุล

Sopaporn Klamsakul

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

Communication Arts Program, Faculty of Management Science, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: sopaporn_s@yahoo.com

Received: 5 January 2021., Revised: 24 February 2021, Accepted: 11 March 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพและความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของสมาชิกตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี 2) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการยกระดับขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง และ 3) ประเมินหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น การศึกษาใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนแรก ศึกษาศักยภาพความพร้อมและขีดความสามารถที่จำเป็นในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแบบเฉพาะเจาะจง รวมจำนวน 100 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์จัดกลุ่มและสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดขีดความสามารถที่จำเป็น ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการยกระดับขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง โดยสร้างจากข้อมูลพื้นฐานที่ได้ศึกษาในขั้นตอนแรกนำมาบูรณาการเนื้อหาทางวิชาการ และขั้นตอนที่ 3 ประเมินหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้างหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมิน เกณฑ์การให้คะแนนใช้มาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้ค่าเฉลี่ยในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ชุมชนบ้านในดงมีศักยภาพที่โดดเด่นในเรื่องเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ มีสินค้าชุมชนที่หลากหลาย เป็นพื้นที่ต้นแบบชุมชนสุขภาวะ มีทำเลที่ตั้งสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้ สมาชิกในชุมชนเห็นด้วยกับการพัฒนาให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวแต่ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

2. หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง มีประเด็นเนื้อหาเพื่อการพัฒนาขีดความสามารถ 5 ด้าน คือ 1) การจัดการท่องเที่ยวชุมชน 2) การสร้างและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน 3) การจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวชุมชน 4) การสื่อสารและการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวชุมชน และ 5) การเงินและการบัญชีสำหรับการประกอบการท่องเที่ยวชุมชน โดยจัดกิจกรรมและวิธีสอนโดยเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่

3. หลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมีความสอดคล้องกันทั้งหลักสูตร ควรนำหลักสูตรไปทดลองใช้เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรกับสมาชิกผู้สมัครใจเข้าร่วมเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน “สวนวิถีของดีบ้านในดง” ต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนาขีดความสามารถ การจัดการท่องเที่ยว และท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

The objectives were to 1) explore to the level of management potential and readiness of the members and investigate community based tourism management competencies, 2) develop a training course to increase their competencies, and 3) to evaluate the course. The mixed method was carried out in this study. This research and development was conducted in three steps as followed: Step 1: to explore to the level of management potential and readiness of the members and investigate community based tourism management competencies. The purposive sampling were 100 of entrepreneur and stakeholder in Bannaidong for investigation of the competencies. Structured interview were used as a tool to collect data. Step 2: develop a training course to increase their competencies. The basic data from the first step were used and integrated competencies to design activities and learning and sharing method for the course, and Step 3: the evaluation of the course. The course were used to five experts. Evaluation questionnaire for training course were used to evaluation the data. The tool for this research was questionnaire with a rating scale scoring, mean for the analysis of the data.

The results of the study were as follows :

1. Bannaidong community had outstanding potential in safe agriculture and organic farming. There were various community products. There was a prototype area of the health community. There also was a location that can be linked to various tourist destinations and members' needs development. Community members agreed to develop the community as a tourist attraction, but most people lacked knowledge of community tourism management.

2. The training course to increase community based tourism management competencies had 5 essential competencies as follows: 1) Community Tourism Management 2) Creation and development of community tourism 3) Human resource management 4) Communication and marketing promotion of community tourism and 5) Finance and Accounting for Community Tourism entrepreneur. Organize activities and teaching methods with an emphasis on exchanging learning based on adult learning.

3. The evaluated course which had the high level of validity and reliability. The try out course was revised before conducting the course. The training course can be used as a tool to increase competencies of Bannaidong members to promote community based tourism, joyful path and good products on behalf of "Saran Wi-tee Kong dee Bannaidong".

Keywords : Competency Development, Tourism Management and Community Based Tourism

บทนำ

รัฐบาลมีนโยบายสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อสร้างรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายวิถีชีวิตเดิมหรือทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่ และคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการบริหารการท่องเที่ยว [1] ทั้งนี้เพราะรัฐบาลเล็งเห็นว่า การท่องเที่ยวถือเป็นงานบริการที่เจริญอย่างรวดเร็วสามารถส่งเสริมเศรษฐกิจ สร้างรายได้ สร้างภาพลักษณ์และสร้างอาชีพให้กับชุมชนได้ ดังจะเห็นได้จากการเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนใหม่ๆ ทั้งที่พัฒนาจากแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนสร้างขึ้น จากแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยตามแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 -2564) ยุทธศาสตร์ที่ 1 ได้กล่าวถึง การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว และสินค้า บริการ ด้านการท่องเที่ยวรวมถึงการส่งเสริมความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมและอัตลักษณ์วิถีไทย มาตรการที่ 1.1 การพัฒนาคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว และสินค้า บริการ ในทุกรูปแบบ โดยมีแนวทางตามข้อ 1.1.2 ระบุไว้ชัดเจนถึงแนวทางสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบที่มุ่งเน้น

นักท่องเที่ยวคุณภาพ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (wellness tourism) การท่องเที่ยวเชิงสิ่งแวดล้อมและนิเวศ (ecotourism) เป็นต้น ผ่านการพัฒนาสินค้าและบริการ ซึ่งส่งเสริมอัตลักษณ์และภูมิปัญญาไทย อีกทั้งเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม [2]

การท่องเที่ยวนอกจากจะเป็นการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจแล้ว ยังก่อให้เกิดผลดีทางด้านสังคม กล่าวคือ มีส่วนช่วยในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าบ้านและผู้มาเยือน ช่วยสร้างสรรค์ความเจริญสู่ท้องถิ่นทั้งทางด้านวัตถุ เทคโนโลยี และอีกประการที่สำคัญคือช่วยอนุรักษ์และสืบสาน เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่ดั้งเดิมของแต่ละพื้นที่ให้เป็นที่รู้จักและคงอยู่สืบไป โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนถือเป็นการหนุนเสริมให้ชุมชนมีรายได้ สมาชิกในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ ร่วมกันพัฒนา อนุรักษ์ พื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เกิดการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อยกระดับการท่องเที่ยวให้เกิดคุณภาพ จังหวัดเพชรบุรีถือเป็นเมืองที่น่าท่องเที่ยวของประเทศไทย จัดอยู่ในกลุ่มเมืองหลักของการจัดกลุ่มเมืองท่องเที่ยว จากสถิติมีจำนวนนักท่องเที่ยวผู้มาเยือนจังหวัดเพชรบุรีถึง 6,156,485 คน [3] ทั้งนี้จังหวัดเพชรบุรีมีลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีธรรมชาติที่งดงามทั้ง ทะเล น้ำตก ภูเขา มีประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม โบราณวัตถุ โบราณสถาน อาหาร การคมนาคมที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว ตรงตามปัจจัยพื้นฐานทางการท่องเที่ยวที่ว่า การท่องเที่ยวต้องประกอบด้วยปัจจัยพื้นฐาน 3 ประการ ได้แก่ 3A's [4] Accessibilities คือ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก กล่าวคือ ต้องมีการคมนาคมที่ดีเพื่อให้นักท่องเที่ยวสะดวกในการเดินทางสู่แหล่งท่องเที่ยว Amenities คือ สิ่งที่สร้างความเพลิดเพลิน เจริญตา เจริญใจให้แก่นักท่องเที่ยว Attractions คือ สิ่งสวยงามต่างๆ สถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) สิ่งสวยงามที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น น้ำตก ภูเขา ทะเล 2) สิ่งสวยงามที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น วัดวาอาราม ราชวัง และ 3) สิ่งสวยงามอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม หรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

บ้านในดงเป็นตำบลเล็กที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี มีวิสัยทัศน์ร่วมกันของสมาชิกในชุมชนคือ ตำบลบ้านในดงเป็นชุมชนน่าอยู่ การคมนาคมสะดวก ระบบสาธารณูปโภคครบครันมีคุณภาพชีวิตที่ดี ชุมชนมีส่วนร่วมการบริหารจัดการที่ดี ก้าวหน้าเศรษฐกิจ โดยร่วมกันพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมการศึกษา และพัฒนาคุณภาพชีวิตจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย พัฒนาด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น เผยแพร่และอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน และที่สำคัญคือทั้ง 6 หมู่บ้านของตำบลบ้านในดงมีของดีของชุมชนตนเอง ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดงจึงมีโครงการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อยกระดับตำบลบ้านในดงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตามแผนการส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว มาตรา 16 (8) [5] จากวิสัยทัศน์ของชุมชนจึงควรให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมและพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT) ส่งเสริมความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการทรัพยากรอันหลากหลายของชุมชน สามารถสื่อสารนำเสนอแนวคิดของดีบ้านในดง ทั้งที่เป็นวัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญา และผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งหากสมาชิกมีความรู้ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน จากแนวความคิดดังกล่าวจึงเห็นควรเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนโดยการยกระดับขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี สราวุธวิถีของดีบ้านในดง พัฒนาให้ทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนมีความพร้อมในการเป็นเจ้าของที่ดีและช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนของดีบ้านในดงให้มีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนของสมาชิกตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการยกระดับขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสราญวิถีของตำบลบ้านในดง

3. เพื่อประเมินหลักสูตรฝึกอบรมการยกระดับขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสราญวิถีของตำบลบ้านในดงที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เป็นวิจัยและพัฒนาเพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างมีระบบบรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและความพร้อมด้านขีดความสามารถที่จำเป็นในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

การศึกษาปัจจัยที่จำเป็นในการพัฒนาขีดความสามารถของสมาชิกเพื่อพัฒนาตนเองเป็นผู้ประกอบการ ท่องเที่ยวชุมชน ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับขีดความสามารถในการพัฒนาผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน จากตำรา เอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

1.2 สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) โดยสอบถามใน 5 ประเด็นหลัก คือ 1) ศักยภาพชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี และผลิตภัณฑ์ชุมชน 2) องค์กรชุมชน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 3) ระบบ กลไกการจัดการชุมชน 4) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างการเรียนรู้ และ 5) ความรู้/ความสามารถที่ต้องการพัฒนาเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

1.3 นำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความชัดเจนของข้อความ ความเหมาะสมและความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย (ผู้ประเมินท่านที่ 2 ให้เพิ่มการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมืออย่างไร มีค่าความเที่ยงตรงและสอดคล้องระบุค่าให้ชัดเจน)

1.4 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยและพัฒนานี้ใช้การเก็บข้อมูลเพื่อทราบขีดความสามารถที่จำเป็นในการเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง 5 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มนักวิชาการ (10 คน) ผู้บริหาร/ผู้นำชุมชน (10 คน) สมาชิกผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน (10 คน) นักท่องเที่ยว (40 คน) สมาชิกในชุมชนทั้ง 6 หมู่บ้านในตำบลบ้านในดง (30 คน) ร่วมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 100 คน

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยโทรศัพท์ติดต่อเพื่อนัดหมายและ/หรือ คัดเลือกเจาะจงเพื่อดำเนินการประชุมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน /เก็บรวบรวมข้อมูล

1.6 พื้นที่ดำเนินการวิจัย

พื้นที่ในการดำเนินการวิจัยนี้ คือ ตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

1.7 การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บข้อมูลภาคสนามเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดระเบียบเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์และสะดวกต่อการนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีกระบวนการ ดังนี้ 1) การตรวจสอบข้อมูล 2) วิเคราะห์จัดกลุ่มข้อมูล 3) สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดขีดความสามารถที่จำเป็น

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสราญวิถีของตำบลบ้านในดง

หลักสูตรฝึกอบรมนี้สร้างจากข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาขั้นตอนที่ 1 ซึ่งมีการพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร โดยผู้วิจัยใช้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามข้อมูลพื้นฐานจากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 และข้อเสนอแนะ รวมถึงแนวคิดด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อนำมาใช้สำหรับการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสราญวิถีของดีบ้านในดง ซึ่งมีวิธีดำเนินการคือสร้างหลักสูตรฝึกอบรมโดยนำขีดความสามารถที่สังเคราะห์เรียบร้อยแล้วมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความจำเป็นในการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสราญวิถีของดีบ้านในดง ดังนี้

การพัฒนาโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเป็นขั้นตอนที่ทำต่อจากการวิเคราะห์ความสอดคล้องของส่วนประกอบหลักสูตรที่ได้รับการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำข้อมูลรวมถึงข้อเสนอแนะมากำหนดหลักสูตร โดยมีส่วนประกอบสำคัญคือ

2.1 หลักการและเหตุผล สภาพปัญหาและความจำเป็น

2.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม

2.3 หน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสราญวิถีของดีบ้านในดง

ขั้นตอนนี้เป็นการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมการขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสราญวิถีของดีบ้านในดงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

3.1 การประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบในหลักสูตร โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การท่องเที่ยวชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการท่องเที่ยวตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของส่วนประกอบในหลักสูตรเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับคือเหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อยและเหมาะสมน้อยที่สุด ส่วนประกอบที่รับการประเมินคือ 1) หลักการ เหตุผล สภาพปัญหาและความจำเป็น 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม 3) เนื้อหาวิชา 4) กิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการฝึกอบรม 5) สื่อประกอบการฝึกอบรมและ 6) การวัดและประเมินผล โดยเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินสร้างขึ้นจากการศึกษารายละเอียดของหลักสูตรแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเด็นลักษณะความครอบคลุมและภาษาที่ใช้ในข้อคำถามเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดทำแบบประเมินหลักสูตรฉบับสมบูรณ์

3.3 การจัดเก็บข้อมูลและเกณฑ์การให้คะแนน ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเองเป็นรายบุคคลเพื่อตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรสำหรับการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสราญวิถีของดีบ้านในดงที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงหลักสูตรต่อไปและหากข้อเสนอแนะต่างๆ นอกเหนือจากข้อคำถามในแบบประเมินผู้วิจัยจะพิจารณาเพิ่มข้อเสนอแนะดังกล่าวไว้ในหลักสูตรเพื่อความสมบูรณ์ของหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสราญวิถีของดีบ้านในดง

ผลการวิจัย

1. บ้านในดงเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอท่ายางที่มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์และเป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตรที่สร้างรายได้ให้แก่อำเภอและจังหวัดเป็นจำนวนมาก จากการศึกษาศักยภาพชุมชนเพื่อหนุนเสริมเรื่องการท่องเที่ยวพบว่า ตำบลบ้านในดงมีศักยภาพที่สามารถส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยแต่ละหมู่บ้านจะมีจุดเด่นต่างๆ ทั้งวิถีชีวิตการทำเกษตรปลอดถัยและเกษตรอินทรีย์ วัฒนธรรม ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่หลากหลาย เช่น ไวน์หม่อนโดยปลอดสารเคมี ศูนย์จัดการศัตรูพืชบ้านในดง บ้านต้นแบบวิถีพอเพียงป้ามลลวงใจ ไวน์มะม่วง ไวน์กล้วยหอมทองปลอดสารคุณภาพส่งต่างประเทศ มีตลาดชุมชนในนาม “ตลาดสีเขียว ของดีบ้านในดง” จำหน่ายสินค้าคุณภาพของชุมชนทุกวันอังคาร มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจนได้รับเลือกเป็นต้นแบบชุมชน 1 ใน 6 พื้นที่ต้นแบบส่งเสริมสุขภาพในโครงการกิจกรรมของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) นอกจากนี้ตำบลบ้านในดงยังเป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ใกล้อำเภอท่ายาง สามารถเดินทางไปยังชายหาดบึงเคียน ชายหาดชะอำ โครงการพระราชดำริชั่งหัวมัน ตลาดทำนายน้ำข้ามภพซึ่งเป็นตลาดต้องชมของจังหวัดเพชรบุรี และที่ท่องเที่ยวต่างๆ ได้อย่างสะดวก

2. จากการศึกษาศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาตำบลบ้านในดงเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่างมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ควรพัฒนาให้ตำบลบ้านในดงเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน และควรเริ่มจากการพัฒนาให้คนในชุมชนมีความเข้าใจ มีความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยจึงสร้างรูปแบบการพัฒนาในลักษณะของหลักสูตรฝึกอบรมชื่อ “การพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนสรณวิถีของดีบ้านในดง” โดยสังเคราะห์เนื้อหาจากการศึกษาศักยภาพและขีดความสามารถที่จำเป็นในการพัฒนาผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน และขีดความสามารถของสมาชิกในชุมชนตำบลบ้านในดง ซึ่งสามารถจัดกลุ่มขีดความสามารถหลักที่ควรได้รับการฝึกอบรมได้ 5 หน่วย จำนวน 48 ชั่วโมง ดังนี้ หน่วยที่ 1 ด้านการจัดการท่องเที่ยวชุมชน หน่วยที่ 2 ด้านการสร้างและพัฒนากองท่องเที่ยวชุมชน หน่วยที่ 3 ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์สร้างคน สร้างงานเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวชุมชน หน่วยที่ 4 ด้านการสื่อสารและการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวชุมชน และหน่วยที่ 5 ด้านการเงินและการบัญชีสำหรับการประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ดังตารางแผนการเรียนรู้ที่ 1

ตารางที่ 1 แผนการเรียนรู้การยกระดับขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนสรณวิถีของดีบ้านในดง

หน่วยที่	วัตถุประสงค์	สาระการเรียนรู้	กิจกรรม/วิธีการ	สื่อ	การประเมินผล
1. การจัดการท่องเที่ยวชุมชน สรณวิถีของดีบ้านในดง (6 ชั่วโมง)	เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน	ความหมาย แนวคิดหลักการและความสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โครงสร้างการทำงานร่วมกัน กฎระเบียบข้อบังคับในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยว การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน	1. การบรรยายเชิงวิเคราะห์ 2. กรณีศึกษา 3. แบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็น 4. การตอบข้อซักถาม	- สื่อการนำเสนอ - เอกสาร - สื่อกิจกรรม	การซักถาม การตอบคำถาม แบบประเมินตนเอง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หน่วยที่	วัตถุประสงค์	สาระการเรียนรู้	กิจกรรม/วิธีการ	สื่อ	การประเมินผล
2. การสร้างและพัฒนากลุ่มที่เชี่ยวชาญ (18 ชั่วโมง)	เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานการท่องเที่ยวยุคใหม่ และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยว	หลักการคิดสร้างสรรค์ในการจัดการทรัพยากรและประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวในชุมชน พฤติกรรมนักท่องเที่ยว การวางแผนและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แหล่งท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ชุมชนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว การตั้งราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย ทำเลและแหล่งประกอบการเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยว การจัดการนำเที่ยวในชุมชน การจัดการที่พักชุมชน มาตรฐานโฮมสเตย์ไทย หลักการคิดราคาการท่องเที่ยว ชุมชน ประเมินผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวชุมชน	1. การบรรยาย ประกอบการสาธิต 2. การศึกษาดูงาน 3. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 4. การตอบข้อซักถาม	- สื่อ การนำเสนองาน - เอกสาร - ตัวอย่างการพัฒนา การผลิตด้วยเทคโนโลยี	การซักถาม การตอบคำถาม
3. การจัดการทรัพยากรมนุษย์ สร้างงาน สร้างคน เพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวชุมชน (6 ชั่วโมง)	เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาขีดความสามารถเพื่อจัดสรรคนให้ตรงกับงาน การจัดการท่องเที่ยวชุมชน และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	การวางแผนและคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมกับการดำเนินงานท่องเที่ยวชุมชน การพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารการท่องเที่ยวชุมชน การบริหารจัดการค่าตอบแทนและสวัสดิการชุมชน การสร้างทีมงาน มนุษย์สัมพันธ์ คุณลักษณะและจิตวิทยาในการบริการนักท่องเที่ยว การพัฒนาอาชีพเพื่อการท่องเที่ยวชุมชน จริยธรรมความรับผิดชอบต่อพนักงาน การบริการท่องเที่ยวชุมชน	1.การบรรยายเชิงวิเคราะห์ 2.กรณีศึกษา 3.แบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็น 4. การตอบข้อซักถาม	- สื่อ การนำเสนองาน - เอกสาร	การซักถาม การตอบคำถาม แบบประเมินตนเอง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

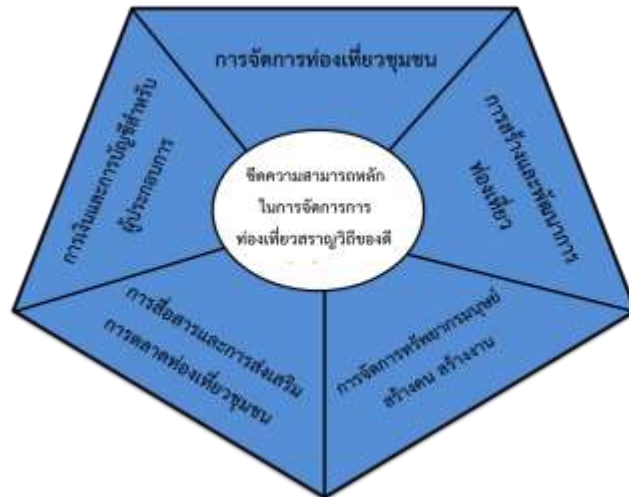
หน่วยที่	วัตถุประสงค์	สาระการเรียนรู้	กิจกรรม/วิธีการ	สื่อ	การประเมินผล
4 การสื่อสาร และ การ ส่ง เสริม การตลาด การ ท่อง เที ยว ชุมชน (6 ชั่วโมง)	เพื่อเสริมสร้าง ความรู้ ความ เข้าใจเกี่ยวกับ การ สื่อ สาร การ วาง แผน การ ส่ง เสริม การ ตลาด และ ศิลปะ การ ท่อง เที ยว ชุมชน ให้ เป็น ที่ ประทับใจ	หลักการสื่อสาร ความหมาย/ ความสำคัญของกลยุทธ์การ ส่งเสริมการตลาดแนวใหม่ การ วิเคราะห์ นักท่องเที่ยว การ ประเมินตนเองและคู่แข่ง การ โฆษณาประชาสัมพันธ์ ศิลปะ การ เล่า เรื่อง ชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านสื่อ ใหม่	1.การบรรยายเชิง วิเคราะห์ 2.กรณีศึกษา 3.แบ่งกลุ่มระดม ความคิดเห็น 4.ฝึกปฏิบัติ 5. การ ตอบ ข้อ ชักถาม	- สื่อ ก า ร นำเสนองาน - เอกสาร - ตัวอย่างการ สื่อ สาร การ ตลาด แนวน ใหม่	การฝึกปฏิบัติ การตอบคำถาม แบบ ประเมิน ตนเอง
5 การเงินและ การ บัญชี สำ ห ร ื บ ผู้ประกอบการ ท่อง เที ยว ชุมชน (12 ชั่วโมง)	เพื่ อ ให้ มี ความรู้ ความ เข้าใจเกี่ยวกับ การ เงิน และ การ บัญชี สำ ห ร ื บ ผู้ประกอบการ ท่อง เที ยว ชุมชน	ความรู้เกี่ยวกับการเงินและการ บัญชี การจัดทำบัญชีในการ ดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวชุมชน การ วิเคราะห์ ราย ใ้ และ ค่าใช้จ่ายของธุรกิจท่องเที่ยว ชุมชน การบริหารสภาพคล่อง การ จัด ทำ แนวน ใช้ จ่า ย งบประมาณระยะสั้นและระยะ ยาว การหาแหล่งเงินทุน ความรู้ เกี่ยวกับภาษี	1.การบรรยายเชิง วิเคราะห์ 2.กรณีศึกษา 3.ฝึกปฏิบัติ 4. การ ตอบ ข้อ ชักถาม	- สื่อ ก า ร นำเสนองาน - เอกสาร - ตัวอย่างการ จัดทำบัญชี	การฝึกปฏิบัติ การชักถาม การตอบคำถาม แบบ ประเมิน ตนเอง

ที่มา : ผู้วิจัย

จากตารางที่ตารางที่ 1 แผนการเรียนรู้การยกระดับขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนสราญวิถีของดีบ้านใน ดง พบว่า หลักสูตรที่เหมาะสมในการนำไปฝึกอบรมเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบล บ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรีประกอบด้วย 5 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 การจัดการท่องเที่ยวชุมชน สราญวิถีของดีบ้านใน ดง หน่วยที่ 2 การสร้างและพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน หน่วยที่ 3 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ สร้างคน สร้างงานเพื่อหนุนเสริมการ ท่องเที่ยวชุมชน หน่วยที่ 4 การสื่อสารและการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวชุมชน และหน่วยที่ 5 การเงินและการบัญชีสำหรับ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งแต่ละหน่วยถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมีความรู้ ความเข้าใจเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3. การประเมินหลักสูตรฝึกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโครงสร้าง หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมีความสอดคล้องกันทั้งหลักสูตร จากนั้นผู้วิจัยนำ ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปใช้เพื่อประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรกับสมาชิกผู้สมัครใจ

เข้าร่วมเป็นประกอบการท่องเที่ยวชุมชน “สราญวิถีของดีบ้านในดง” โดยร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรีต่อไป ซึ่งจากการศึกษาศักยภาพ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และข้อเสนอแนะจากการประเมินหลักสูตรของผู้เชี่ยวชาญ สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน “สราญวิถีของดีบ้านในดง” ได้ 5 ด้าน ดังนี้ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 องค์ประกอบขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยว“สราญวิถีของดีบ้านในดง”

ของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

ที่มา : ผู้วิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ชุมชนบ้านในดงมีศักยภาพความพร้อมและขีดความสามารถที่จำเป็นในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนที่โดดเด่นคือ การทำเกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ มีสินค้าชุมชนที่หลากหลาย มีทำเลที่ตั้งสามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ สมาชิกในชุมชนเห็นด้วยกับการพัฒนาให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวแต่ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การสร้างและพัฒนากองทุนท่องเที่ยวชุมชน การสื่อสารและการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการเงินและการบัญชี การคิดต้นทุน การตั้งราคาสำหรับการประกอบการท่องเที่ยวชุมชน ดังนั้นการยกระดับขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ถือเป็น การสร้างโอกาสในการเป็นผู้ประกอบการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยชุมชนเพื่อชุมชนให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวบนฐานทรัพยากรที่มีของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ McGrath [6] และ Agha, S., Alrubaiee, L., & Jamhour, M. [7] ที่ว่าการพัฒนาสมรรถนะหรือขีดความสามารถของบุคคลจะสามารถสร้างโอกาสและความได้เปรียบให้แก่องค์กร โดยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนี้ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาและผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาขีดความสามารถของสมาชิกในชุมชนที่สนใจเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลบ้านในดงมาจัดทำโครงสร้างหลักสูตรเพื่อพัฒนาขีดความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน ทั้ง 5 ด้าน ตามแนวคิดของ Boyatzis [8] ที่ว่าผู้ปฏิบัติงานในองค์กรต้องมีสมรรถนะหรือขีดความสามารถ ประกอบด้วยสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นเพื่อทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ได้แก่ ความรู้ทั่วไป คุณลักษณะประจำตัวความเชื่อมั่นในตนเอง บทบาทหน้าที่ทางสังคมหรือทักษะอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานและขีดความสามารถเชิงการจัดการ (the actual managerial competency) ประกอบด้วย วิธีการปฏิบัติต่างๆ อันจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินงานในความรับผิดชอบได้ดีกว่าปกติหรือดีขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการการผสมผสานกันระหว่างการใช้ความรู้ ทักษะ ทักษะคิด ความเข้าใจและประสบการณ์ ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีทิศทางสอดคล้อง

กับ Spenser and Spenser [9] ที่กล่าวว่า สมรรถนะหรือขีดความสามารถของคนในองค์กรต้องมีสมรรถนะในด้านความรู้และทักษะขั้นพื้นฐาน (threshold competency) ตามที่องค์กรต้องการ โดยลักษณะพฤติกรรมและทักษะของผู้ปฏิบัติงานแต่ละบุคคลจะเชื่อมโยงกับผลของงาน [9] ระดับความสามารถของผู้ปฏิบัติงานมีผลต่อการดำเนินการเพื่อให้เกิดความสำเร็จของงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อยกระดับขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนสราญวิถีของคิบ้านในดง ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล แนวคิดการฝึกอบรม จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยคาดหวังว่าเมื่อนำไปดำเนินการฝึกอบรมจนสิ้นสุดกระบวนการแล้วจะสามารถเสริมสร้างขีดความสามารถที่จำเป็นในการเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้และการกำหนดหน่วยการฝึกอบรมซึ่งกำหนดขึ้นตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลัก ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของหน่วยการฝึกอบรม เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการฝึกอบรม สื่อประกอบ การฝึกอบรมและการวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ Blanchard and Thacker [10] ที่ว่าหลักสูตรที่ดีต้องมีการนำเสนออย่างเป็นระบบ โดยหลักสูตรควรมีการกำหนด หน่วยการฝึกอบรมหรือหมวดวิชาและรายวิชาที่จะทำการฝึกอบรมวัตถุประสงค์ เทคนิคหรือวิธีการฝึกอบรมและระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมของแต่ละรายวิชา การพัฒนาหลักสูตรต้องมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน โดยมีการศึกษาสภาพการปฏิบัติงานมีวิธีการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลสมรรถนะที่ต้องการอย่างถูกต้อง ครอบคลุมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม มีความยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์และสามารถประเมินผลได้ นอกจากนี้ชูชัย สมितिไกร [11] ยังมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมต้องมีการวิเคราะห์ส่วนต่างๆ ให้สอดคล้องตั้งแต่การระบุปัญหา กำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม จัดลำดับความสำคัญของภารกิจหรือหน้าที่ที่เป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการฝึกอบรม การกำหนดหัวข้อวิชา หมวดวิชาวัตถุประสงค์รายวิชา ขอบเขตและระยะเวลา กำหนดวัตถุประสงค์ของหัวข้อวิชา กำหนดแนวการฝึกอบรมกำหนดเทคนิคและสื่อในการฝึกอบรมโดยเรียงลำดับหัวข้อวิชาและกำหนดการฝึกอบรมก่อนหลังตามหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เพื่อให้ผลการอบรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และการกำหนดแนวการประเมินผล จากข้อสังเกตการพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้จะเห็นว่า มีการประเมินหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันในหัวข้อการฝึกอบรมว่ามีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดและมีความสอดคล้องกันในทุกหน่วย โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อปรับแก้ไขในบางประเด็นเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์พร้อมก่อนนำหลักสูตรไปใช้พัฒนาขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนสราญวิถีของคิบ้านในดงแก่สมาชิกตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

การฝึกอบรมใช้การเรียนรู้เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การกระตุ้นให้เกิดความคิด ระดมสมอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชูชัย สมितिไกร[11] ที่กล่าวว่าการอภิปรายกลุ่ม (group discussion) การระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อค้นหาข้อสรุปหรือข้อเสนอเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ เป็นรูปแบบการสร้างการเรียนรู้ที่ดีซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Malcolm S. Knowles [12] ที่ว่าผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์อย่างกว้างขวางที่จะนำมาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญมีคุณค่ามากที่สุดทั้งของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการรับฟังและปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์โดยตรงเกิดทักษะนี้ยังสอดคล้องกับ Silberman [13] ที่ว่าการได้รับฟังการถ่ายทอดความรู้ การได้ฝึกปฏิบัติจะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเสริมสร้างขีดความสามารถในการทำงาน ได้ฝึกการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ ภายใต้สถานการณ์ที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด แล้วจะแก้ไขและพัฒนาอย่างไร ซึ่งผู้เรียนผู้ใหญ่จะมีมโนทัศน์ (concept of the learner) ที่มองตนเองว่าสามารถควบคุมและชี้นำตนเองได้ (self-directing) วิทยากรจึงอยู่ในกระบวนการสืบหาหรือค้นหาคำตอบร่วมกันกับผู้อบรม (mutual inquiry) มีหน้าที่ในการสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการอบรมชี้นำตนเองตามความต้องการของแต่ละบุคคลมากกว่าการทำหน้าที่ส่งผ่านหรือเป็นสื่อสำหรับความรู้แล้วทำหน้าที่ประเมินผลว่าผู้เข้ารับการอบรมคล้อยตามหรือไม่เพียงเท่านั้น นอกจากนี้วิทยากรใช้การบรรยายเชิงวิเคราะห์ กรณีศึกษาและการฝึกปฏิบัติเพื่อจะให้เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับชูชัย สมितिไกร [11] และแนวคิดของสมคิด บางโม [14] ที่มีแนวคิดคล้ายกันว่าเทคนิคการฝึกอบรมโดยให้วิทยากรและผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกันควรบูรณาการในหลายรูปแบบ

3. การประเมินหลักสูตรการอบรมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมีความสอดคล้องกันทั้งหลักสูตร ซึ่งจะเห็นได้ว่าหน่วยฝึกอบรมในหลักสูตรครอบคลุมขีดความสามารถที่จำเป็นของผู้ประกอบการเพื่อให้เกิดการพัฒนาครบทุกด้าน รวมทั้งมีการบูรณาการรูปแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับลักษณะเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของหน่วยฝึกอบรมและจากผลการประเมินโครงสร้างหลักสูตรข้างต้นมีความเหมาะสมและความสอดคล้องกันทุกประเด็น แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมนี้สามารถนำไปทดลองใช้ได้อย่างมีคุณภาพเนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรมีการออกแบบวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ความสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยเน้นผู้เข้าอบรมเป็นสำคัญ ซึ่งการอบรมนี้มีการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมแบ่งปันประสบการณ์ เช่นการแบ่งกลุ่มการจัดการเรียนรู้ การแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ การอภิปรายกลุ่มเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในการช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันแก้ไขปัญหามากกว่าการนั่งฟังการบรรยายจากวิทยากร โดยใช้หลักการอบรมสำหรับผู้เรียนผู้ใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับ Knowles & Holton & Swanson [15] ได้กล่าวว่าการจัดการสอนผู้ใหญ่ตามหลักของทฤษฎีแอนดราโกจี (andragogy) หรือทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (adult learning theory) มีความเชื่อว่าผู้ใหญ่แต่ละคนเป็นผู้มีวุฒิภาวะด้วยเหตุนี้จึงมีความต้องการและความสามารถที่จะเป็นผู้ชี้นำตนเอง (self-directing) จึงจัดการเรียนรู้ให้ผู้ประกอบการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติร่วมกันแก้ปัญหาและคิดสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะอันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติงานตามภารกิจในการดำเนินกิจการและพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Delahaye, B.L. [16] ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบผู้ใหญ่จะให้ความสำคัญเกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำงาน การพัฒนาความรู้และทักษะในการทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อความสำเร็จในชีวิต ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการมีหลักสูตรฝึกอบรมและกระบวนการจัดการฝึกอบรมที่มีคุณภาพสอดคล้องกับลักษณะและความต้องการของสมาชิกผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

หลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาขีดความสามารถการจัดการท่องเที่ยว “สราวุธวิถีของดีบ้านในดง” ของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรีที่พัฒนาขึ้น ได้มาจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดงซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ควรนำไปใช้ประโยชน์โดยใช้เป็นเครื่องมือหนุนเสริมความรู้และพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง ที่มีความพร้อมและสมัครใจเพื่อสร้างต้นแบบผู้ประกอบการชุมชนท่องเที่ยวโดยชุมชน และควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องหลังจากได้รับการฝึกอบรมตามรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถไปแล้ว เพื่อส่งเสริมจุดแข็งและแก้ไขจุดบกพร่องเพื่อให้สมาชิกชุมชนสามารถดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการนำหลักสูตรขีดความสามารถในการจัดการท่องเที่ยวของสมาชิกชุมชนตำบลบ้านในดง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสราวุธวิถีของดีบ้านในดงไปทดลองใช้จริงและประเมินขีดความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อน และหลังรับการฝึกอบรมว่ามีพัฒนาอย่างไร

2.2 ควรศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรเพื่อพัฒนาขีดความสามารถที่มีความเฉพาะด้าน โดยแยกส่วนเป็นหลักสูตรขั้นพื้นฐานและหลักสูตรขั้นสูง เช่น การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวชุมชน การพัฒนาอาชีพเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวชุมชน การบริหารโฮมสเตย์ชุมชน เพื่อให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีทางเลือกในสิ่งที่ตนเองต้องการพัฒนาอย่างแท้จริง

2.3 ควรศึกษาถึงปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงในสุขวิถีของชุมชน และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวตำบลบ้านในดง

เอกสารอ้างอิง

- [1] ธนาคารออมสิน. การท่องเที่ยวชุมชน Community Based Tourism: CBT. กรุงเทพฯ :หน่วยวิเคราะห์เศรษฐกิจฐานราก ส่วนเศรษฐกิจฐานรากศูนย์วิจัยเศรษฐกิจธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก; 2560.
- [2] คณะอนุกรรมการจัดทำแผนการท่องเที่ยวแห่งชาติ. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงแรมท่องเที่ยวการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ; 2561.
- [3] สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบุรี. ข้อมูลสถิติทางการค้าเศรษฐกิจเรื่องท่องเที่ยว. [อินเทอร์เน็ต]. เพชรบุรี: สำนักงานสถิติจังหวัด เพชรบุรี; 2561[เข้าถึงเมื่อ 27 กันยายน 2561]. เข้าถึงได้จาก <http://phetburi.nso.go.th>
- [4] Burkart, A. J. and S. Medrik. Tourism: Part Present and Future. Oxford: Butterworth Hienemari Ltd; 1981.
- [5] องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดง. แผนอัตรากำลัง 3 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2563 องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดง. เพชรบุรี: สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านในดง; 2560.
- [6] McGrath, R. G. The end of competitive advantage: How to keep your strategy moving as fast as your business. Harvard Business Review Press; 2013
- [7] Agha, S., Alrubaiee, L., & Jamhour, M. Effect of core competence on competitive advantage and organizational performance. International Journal of Business and management and management 2012; 7(1):192-204
- [8] Boyatzis, R. The competent Manager-A Model for Effective Performance. New York: John Wiley & Son; 1982.
- [9] Spencer, L., D. McClelland and S.Spencer. Competency assessment method. Boston: Hay/McBer Research; 1993.
- [10] Blanchard, P.N.,&Thacker, J.W. Effective training: Systems strategies, and practices (3 rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education; 2007.
- [11] ชูชัย สมितिไกร. การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2551.
- [12] Knowles, M.S. The modern practice of adult education: From pedagogy. Chicago: Follett; 1980.
- [13] Silberman, M. Active Training: A Handbook of Techniques, Designs, Case Examples, and Tips. (2nd ed.). California: Jossey-Bass Pfeiffer; 1998.
- [14] สมคิด บางโม. การเป็นผู้ประกอบการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : พัฒนวิทย์การพิมพ์; 2553.
- [15] Knowles, M. S., Holton E. F. III, & Swanson, R. A. The adult learner: The definitive classic in adult education and human resources development. (6th ed.). San Diego, CA: Elsevier; 2005.
- [16] De la ha ye, B.L. Human resource development adult learning and knowledge management (2 nd ed.) Sydney & Melbourne: John Wiley; 2005.